HEIS

NR 4 MONTØREN 2022

FAGFORENINGSBLAD

Copyright © 2022 KONE Corporation

To tårn kan sees på lang avstand i Østfold. Det er Norges høyeste bygg på fastlandet, og er Nexans i Halden sine to tårn for produksjon av kabler. Det nye tårnet som er under bygging med sine 155 meter er kraftigere og ruver over det nå eldre tårnet på 120 meter. I det nye tårnet skal dyktige heismontører fra Kone i gang med å montere heis. Heismaskinen, en Kone MX100, er en heismaskin som normalt benyttes i skyskrapere, og er den eneste av sitt slag i Norge. Maskinen er 2,9 meter høy og veier 6250 kg. Foto: Unum Media.

Innhold

Nr 4 – Desember 2022 Årgang 54

Ledern har ordet 4
Redaksjonen 5
Klubber og avdelinger 6

Klubb og forening

Montørjentene 10
Lærlingsamling 2022 12
Medlem nummer 1000 14
Vil du være med på å påvirke i foreningen? 15
Landsråd 15
Streik i KONE Spania 16
Det strammes inn for bemanningsbransjen 17
Kampen om ledervervet i forbundet 18
Elendige boforhold 19

Fagbevegelse og samfunn

Moderne slaveri i Norge 20
Når Arbeidstilsynet svikter 22
Mange fallulykker – få tilsyn 26
Arbeidstilsynet trekker millionbot 27
Ny faglig leder på OPPHEI. 28

Heisteknisk

Grønn fremtid, bærekraft og nullutslipp . 30
Kontaktfrie spenningstestere 32
Forbud mot lysrør 33

HMS

HMS-utvalget informerer 34

HBU

Påmelding til kurs 2023. 37

Heismontøren for 17 år siden 38
Fra Sjakta 39

BLADETS ADRESSE:

HEISMONTØREN
ØSTRE AKER VEI 24, 0581 OSLO
TELEFON: 22 17 45 50 E-POST: REDAKSJONEN@HEIS.NO

ETTERTRYKK ANBEFALES NÅR KILDE ER ANGITT.
GRAFISK PRODUKSJON: AKSELL. OPPLAG: 1300

REDAKSJONEN BLE AVSLUTTET 30. NOVEMBER 2022
NESTE DEADLINE ER 28. FEBRUAR 2023

LEDERN HAR ORDET

Markus Hansen, leder HMF

Regjeringen bestående av AP og SP stuper på meningsmålingene, og hadde det vært valg nå hadde de borgerlige overtatt styringen. Senterpartiet var til og med ute av Stortinget på en måling nå nylig. Så populære er de som styrer landet. Det som dessverre ikke kommer frem er alt det de gjør som faktisk er bra, som å øke fagforeningsfradraget, stramme inn bruken av bemanningsselskaper, gjeninnføre kollektiv søksmålsrett og selvfølgelig reversere en hel haug av den borgerlige politikken som ble ført før dem.

Istedet for de sakene som er bra kommer frem, så er det mangelen eller forståelsen av hva en priskrise er og hvordan den rammer vanlige folk som er oppe i lyset. Matvarene øker. Drivstoff øker. Renta øker. Og strømprisene har ti-doblet seg siden i fjor. At Putin har skyld i mye, ja. Men det er vanskelig å forstå at man skal betale 500 øre for én kilowattime strøm, når det koster i gjennomsnitt 11,55 øre å produsere en med norsk vannkraft. Det pekes på markedet og den frie flyten av varer (som strøm er) som er så hellig i EU. «Markedet har tjent oss vel de siste 30 år». Ja visst pokker har AS Norge tjent penger på salg av kraft til utlandet, men det har jo hatt en pris – er man koblet på det europeiske strømmarkedet så får man også europeiske priser innenlands! Tjener markedet oss forbrukere og kraftkrevende industri vel? Bør vi tillate at strømssalgselskaper som Fjordkraft og Norges Energi tjener fett på å selge strøm dyrt?

Arbeiderpartiet påstår det ikke er noe feil med politikken deres, men det er hvordan den blir kommunisert. Er det derfor de til stadighet innhenter ekspertise fra konsulent- og PR-selskaper som knapt har vært i en skikkelig jobb før? Den siste rådgiveren som gikk inn døra til statsminister Støre kommer fra en jobb i konsulentselskapet McKinsey. De er et av verdens største konsulentselskaper med over 10.000 ansatte, og er vel kjent for deres eviglange arbeid for å drive lobbyarbeid for tobakksindustrien. Rådgiverens kundeliste i Mckinsey var hemmelig, men 7. desember søkte Statsministerens kontor om innsyn – jaggu på tide! Kanskje greit å vite hvem man har «lobbet» for før man slipper til i toppen. Ett tips til AP: Hva med å hyre inn rådgivere som går på minstepensjon, eller som går på arbeidsavklaringspenger – eller kanskje en uføre? Regjeringen nekter å heve minstepensjonene opp til EUs fattigdomsgrense – er det noe vi kan stå inne for? Eller kanskje de skulle skaffet noen fra fagbevegelsen som kanskje kunne forklart at det handler ikke om hvordan politikken blir pakket inn, ei servert – men at det er selve politikken som det må gjøres noe med!

Jeg ønsker alle medlemmer en riktig god jul og et aktivt nytt år!

Markus

MIN SIDE

REDAKSJONEN SKJERMDUMP

På «Min side» www.elogit.no kan du blant annet enkelt bytte adresse, se oversikt over dine forsikringer og stemme ved uravstemning.

Logg deg på med bankID eller benytt ditt personlige passord.

REDAKSJONEN DESEMBER 2022

REDAKTØR: TOR-ERIK LUNDBERG I REDAKSJONEN: JOHNNY LEO JOHANSEN, PER-ERIK SAGSTAD, ERIK EIKEDALEN, MARTIN GRANSETH, EMIL BARIÅS
FORSIDE: TOR-ERIK LUNDBERG

VAG MEDIEDEKNING

Under streiken i 2004 var det ikke mye mediedekning foreningen fikk i forhold til omfanget og varigheten av streiken. Med unntak av når mediene hadde fått tak i en stakkar som måtte gå trappene eller ikke kom seg uten siden heisen sto. Da kom det lite frem at foreningen som oftest hadde innvilget dispensasjon fra streiken for å få reparert heisen der hvor det var syke eller eldre, for dispensasjonen ble oftere avslått i fra arbeidsgiversiden. Men det negative fokuset kom på heismontørene, fremfor å snakke om streikens innhold.

Da bussjåførene streiket i 2020 var fokuset sykepleierne som ikke kunne komme seg på jobb. Under lærerstreiken var fokuset på elevene som ikke fikk gå på skole. Ikke at det var vanskelig å føle sympati med elevene som igjen måtte holde seg borte fra skolen. Men mediene kunne fokusert mer på arbeidsgivernes manglende vilje til å forhandle og finne løsninger. Dersom det blir lærerflukt fra skolene og lærermangel med flere ufaglærte inn i skolene, så vil det bli en langt mer langvarig utfordring for samfunnet.

Under pilotstreiken var fokuset på de som ikke kom seg på tur. Selv om det heller ikke her var vanskelig å ha sympati for en familie som har spart i lang tid til en etterlengtet sommerferie. Men forhandlingene hadde startet i lang tid før streiken var et faktum midt i sommerferien, og ansvaret og løsningen lå hos SAS-ledelsen som hadde lovet pilotene jobben tilbake etter pandemien. I stedet for ble de ansatt i nyopprettede selskaper med dårligere betingelser. Til tross for feil fokus fra mediene og en SAS-ledelse som gjorde hva de kunne for å gjøre pilotene til syndebukker, så var ikke folk dummere enn at de fleste skjønte hva dette dreide seg om, og de streikende oppnådde mye sympati til tross.

Vel, alle liker vel å lese om hjemmelaget sitt. Her må man knive om oppslagene mot influensere, prinsesser og sjamaner. Heldigvis har vi gravende journalister slik som Einar Haakaas som skriver om arbeidslivskriminalitet i sin nye bok som du kan lese mer om i dette bladet. Når det gjelder redaksjonen i HMF, så forsøker vi å videreformidle hva som skjer i og rundt bransjen på beste vis. Ris og ros tas imot med takk.

Med dette ønsker redaksjonen alle en riktig god jul!

Tor-Erik, redaktør

SCHINDLERKLUBBEN

RUNE LARSEN

Fra Schindlerkonferansen som ble avholdt i november.

Det har i hele år vært mye arbeid for alle i hele landet. Det samme informerer også andre klubber om.

Vi savner antall hender for å få utført alt arbeid. Det samme informerer også andre klubber om.

Flere lærlinger viktig framover, sett i sammenheng med alderssammensetningen i bedriften. Det samme informerer også andre klubber om.

UTFORDRINGER OG LØSNINGER

Altså mange likhetstrekk i bransjen. Dette er jo, og må omtales som et «luksusproblem» med så mye arbeid for bransjen rundt om i landet. Men dette fører selvfølgelig også med seg utfordringer. Utfordringer som krever mye av alle. Utfordringer som krever samarbeid. Her har vi fått til mye bra. Det å ta opp problemene, snakke sammen og kommunisere godt har vært en god nøkkel. Vi oppfatter at vi er på god riktig vei – for det som kommer framover. Klubb og bedrift diskuterer, er løsningsorienterte, tar opp saker på et tidlig stadium, finner løsninger og gjør avtaler. Begge parter har med dette «forkortet veien» til hverandre.

SCHINDLERKONFERANSEN

Schindlerkonferansen hadde vi den 14. og 15. november på Linne Hotel i Oslo, med et veldig godt oppmøte med 43 deltagere fra sør til nord. Tydelig et etterlengtet forum etter korona pandemien. Et sted å diskutere daglige utfordringer og problemer vi sliter med i hverdagen på flere områder. Her ble også det sosiale godt ivaretatt!

Det ble også diskutert med øverste ledelse under samlingen. De var invitert for å diskutere sammen med alle tillitsvalgte, bli kjent med tillitsvalgte og også si litt om utfordringer bedriften har i Norge og hvordan konsernets analyser er. Alle er vi jo berørt av den krigføring Putin holder på med mot Ukraina, utfordringer med deleleveranser fra forskjellige land i verden, deriblant Kina, som følge av pandemien og omfattende nedstengninger.

Det var gode tilbakemeldinger fra tillitsvalgte om at bedriftens øverste ledelse så positivt på å bli invitert til Schindlerkonferansen. Vi tar jo det som en god bekreftelse på at samarbeidet og kommunikasjonen er betraktelig mye bedre, og at vi begge kan bidra for en bedre utvikling og miljø i bedriften. M'en i HMS står for miljø, og dersom arbeidsmiljøet er bra, blir mye annet bra og bedre også. Enkelt! Selv om det stort sett er sentrale tillitsvalgte som møter ledelsen, så forventer vi at ledelsen sørger for at dette også skal gi en smitteeffekt ut til våre avdelinger og lokale ledere. Det er like vesentlig! Klubben tenker det er viktig med god kommunikasjon rundt i landet, for å «være» stemningen og forholdene. Derfor må vi ha jevnlige digitale møter også. Det ble vi godt vant med under for eksempel pandemien.

ØKONOMI OG KRIG

Den økonomiske situasjonen i samfunnet og verden berører og påvirker oss alle. Strømpriser, matvarepriser, alle andre priser på varer og tjenester og for ikke å glemme renteøkninger. Lokale lønnsforhandlingene ble bra gjennomført. En unormalt høy KPI skulle dekkes opp. Vi kom til enighet etter noen møter. Spørsmålet vi alle stiller oss, tross et bra oppgjør, er hvor skal dette ende? Det er noe i verden som er *hakkande gæl'i* når Putin får holde på med nedslakting av Ukraina, og at det foregår dag etter dag, uke etter uke, måned etter måned nå helt siden februar 2022. Tenk for en elendighet som ukrainere går i møte nå denne vinteren med all den bombede infrastruktur, bombede boliger og mangel på mat og vann! Dessverre er det ikke bare i Ukraina det er elendighet og fattigdom. Verden er rar og urettferdig!

FIRMABILER

Klubben diskuterer framtidens firmabilpark. Det er en enighet om at det må bli flere El-firmabiler og en grønnere profil. Når det er sagt, så er ikke landet vårt og distriktene våre slik at El-firmabiler egner seg like godt hvor som helst i landet. Noen distrikter og avdelinger har betraktelig lengre kjøreavstander enn storbyene, og ladestasjoner er det ofte svært langt mellom, om de i det hele tatt finnes. Varebilsortimentet på El-biler er heller ikke mye å skryte av. Så til det klubben mener skal være det viktigste, er flere valgmuligheter og at lokale behov tas hensyn til. 5 seter el-firmabiler, el-varebiler, store kasse/varebiler, firmabiler med firehjulstrekk. Bilkjøring er en del av arbeidshverdagen vår, og noen tilbringer mye tid i firmabilene, sommer som vinter og med tider med svært dårlige kjøre og føre forhold. Viktig å ivareta trivsel og aller mest sikkerhet på landeveien.

TEKNOLGIAVTALE

Teknologien i samfunnet og verden utvikler seg raskt. På dette området utarbeider klubb og bedrift i skrivende stund avtale, som vi har intensjon om å forenes om så raskt som mulig.

Teknologiavtale er helt vanlig å få avtalerammer om i bedrifter. Så også i heisbedriftene.

VERNEARBEID

Verneombudene i bedriften har et høyt aktivt nivå. Det er viktig. Nivået må gjenspeiles i AMU utvalget. Kvartstøv har vært viktig fokusområde. Dette støvet kommer som følge av all boring vi utfører i sjaktene, når ankerskinner er borte. Kvartstøvet kan være farlig! Derfor viktig med riktig verneutstyr og støvsugere. Like viktig som å investere i riktig verktøy og verneutstyr, er at vi er like bevisst på å ikke bore i betong før verneutstyr og riktig verktøy er på plass og brukes.

DELTAGELSE PÅ LANDSRÅD

Flere av klubbens tillitsvalgte deltok på HMF Landsråd 16. og 17. november. Her hadde HMF sitt HMS-utvalg også en god framlegging av farene med kvartstøv. De fokuserte også på brakkeforhold, skifte av arbeidstøy så «dritten i tøyet» ikke blir dratt med hjem, bruk av verneutstyr og ikke minst alle hendelser med registrerte strømgjennomgang de siste måneder. Det er en negativ utvikling som vi alle må ha fokus på. Vi alle SKAL på FSE-kurs årlig! Årsakene til de økte hendelsene er noe uklart, men at det på noen oppdrag kan være tidspress kan være noe av årsaken. Et gammelt ordtak sier: *Ta det med ro – for det haster!* Det er vi som skal hjem etter jobben, uten skavanker, skade og like friske.

Det er ikke mange dager igjen til jul. Stress ned. Du og jeg må tenke på oss selv også, det er like viktig som når vi tenker på våre familier og at alle skal nyte julen og de gleder det bringer med seg. GOD JUL, takk til alle for 2022 og ønsker om et Godt 2023 År!

Redaksjonen inviterer klubber og avdelinger til å skrive i Heismontøren

Redaksjonen ønsker bidrag fra alle klubber og HMF avdelinger. I forkant av hvert nye nummer av Heismontøren får alle klubbledere og avdelingsledere en invitasjon til å skrive om hva som skjer i deres klubb eller avdeling. Det er ingen krav til hvor langt innlegget skal være. Kort og greit er bedre enn ingenting. Alle innlegg korrekturleses av redaksjonen før de settes på trykk, så her er det ingen grunn til å frykte de største skrivefeilene. Så til neste nummer er det bare å finne frem tastaturet. Alternativt kan redaksjonen bistå med å skrive innlegget hvis vi får nødvendig informasjon.

Send gjerne med et bilde.

Send bidrag til redaksjonen@heis.no

KONEKLUBBEN

BÅRD NAVRUD TOR-ERIK LUNDBERG

Seiersrusen etter førsteplassen i heiscupen i Marbella har lagt seg, og Koneklubben har brettet opp ermene og tatt fatt på nye oppgaver.

Høsten er så godt som forbi og utvalgsarbeidene i KONE ruller og går.

Evaluering av prøveordningen drøyer fortsatt ut. Det hersker liten forståelse fra bedriften om at vi ønsker å sammenlikne tall før, under og etter prøveordningen i en evalueringsprosess. Veien for ledelsen heller mer i en retning av å gjøre de endringene som ser best ut i sine øyne. Faktagrunnlaget må vi bare stole på at er riktig. Dette synes ikke klubbstyret er greit. Vi skal ha mer «kjøtt på beinet» før vi begynner en prosess internt i klubben som danner grunnlaget for hvor vi ønsker å gå. Deretter får vi forsøke å forhandle oss fram til en god løsning med bedriften. Det er avtalt et møte i skrivende stund. Etter dette kommer vi til å ta klubbmøter.

Kartleggingen angående eksponeringer for kvartsstøv derimot, har kommet et godt stykke. Alle vernombudene har fått en god gjennomgang på vernekonferansen av resultatene fra undersøkelsene som er gjort med bedriftshelsetjenesten. Ta kontakt med vernetjenesten for å få siste nytt. Gjerne i kombinasjon med en vernerunde. Er man usikker på vibrasjoner man utsetter seg for ved bruk av diverse verktøy, passer det fint med en gjennomgang av dette også i samme slengen.

Kos dere masse med venner og familie i julen og ha en fin nyttårsfeiring! 2023 blir året vi glemmer korona og kjører på med mye mer info og diskusjoner i Koneklubben igjen.

UNIKLUBBEN

JØRGEN JENSEN

I Uniheis er det full fres om dagen. Vi har 3 forskjellige anlegg gående, med til sammen 8 heiser totalt.

Selv med en nyutdannet «montør» (ikke avlagt Krympelag), er vi litt short på arbeidskraft, men vi kommer oss igjennom dette også.

Vi har også prosjekter på nyåret, men det ser ut som det blir et litt roligere år for oss.

Som bransjen har fått med seg, har Mitsubishi kjøpt opp Motum Sverige. Hva det betyr for oss i praksis er ikke helt avklart enda. Det ryktes at vi skal bistå Sverige med salg og support av Mitsubishi utstyr. I Norge vil Uniheis fortsette sitt agentur på Mitsubishi.

Ellers er det god stemning i Uniheis om dagen, hvor samarbeid mellom ledelse og montører går godt.

HMF NORD

TOR-ERIK LUNDBERG JAN WAHLGREN

Det var et svært godt oppmøte fra de forskjellige klubbene.

De dekker et stort område. Tidligere var de en avdeling (HMF Nord), men nå er de delt opp i to avdelinger fordelt på Nordland og Tromsø/ Finnmark, sier tidligere leder Jan Wahlgren (Schindler) på telefon til redaksjonen.

Nylig hadde de årsmøte med julebord for de to avdelingene, og hadde av praktiske årsaker gått sammen om en felles samling i Tromsø. Populært kalt Nordens Paris, legger Jan til.

Det var svært godt oppmøte med tretti deltagere fra de forskjellige klubbene fordelt på Schindler, Kone, Otis og Heis 1 («Orona»). Peder Fjelstad (Heis 1) er leder av HMF-Tromsø og Finnmark, og Bjørn Magnus Aspevold (Kone) er leder for HMF-Nordland.

På dagsorden sto blant annet saker fra Landsråd i foreninga, lærlinger og rekruttering. I tillegg holdt El og It representant, Bengt Bjuri (Schindler), en status oppdatering fra forbundets arbeid i nord.

I nord ser de med bekymring på den lave rekrutteringen til heisfaget, og det at montører ikke automatisk blir erstattet når noen slutter. Hvis det ansettes noen på opplæring, så er det sjelden lærlinger rett fra skolen. Temaet engasjerte og førte til gode diskusjoner for å finne tiltak for å øke rekrutteringen i landsdelen. En negativ konsekvens kan være at det på sikt vil føre til flere ufaglærte.

Bjørn Magnus Aspevold (t.v.) og Peder Fjelstad (t.h.).

MONTØRJENTENE

Hvordan skal vi få flere jenter til å søke seg til heisfaget? Dette var blant temaene som ble diskutert på foreninga sin samling for jentene i faget nå i høst.

TOR-ERIK LUNDBERG

Det er for tiden ni yrkesaktive jenter i faget som er organisert i Heismontørenes fagforening hvis man teller med siste nyansatte jente i Otis som begynte den 1. november. Av disse var det til sammen syv jenter som deltok på jentesamlingen som fant sted i Oslo den 21. til 22. oktober.

Det var jentene selv som stod for dagsorden og gjennomføringen av samlingen.

F.v. Ingrid (Kone), Maja (TKE), Benedicte (Kone), Elise (Schindler), Pernille (Otis), og Kari-Anne (instruktør på Opphei). Sofie (Kone), Marlene (Kone) og Mia Madelen (Otis) var ikke til stede da bildet ble tatt. Sistnevnte begynte i Otis den 1. november, men deltok på samlingen fra etter arbeidstid på fredagen.

Hvordan skal vi få flere jenter til å søke seg til et mannsdominert yrke som heismontørfaget? Her er jentene klare på at de ikke ønsker å bli kvotert inn, men å bli vurdert på lik linje som mannlige søkere. Leder av HMF, Markus Hansen, var for anledningen invitert til samlingen for å svare på hva foreningen kan gjøre for å øke andelen av kvinnelige søkere til faget.

«Som forening kan vi bidra til å bygge ned stigmaene omkring det å ansette noen som er annerledes og uvanlig. Jenter kan bli vel så bra heismontører som gutter», sier Markus i en kommentar og legger til at et langsiktig mål som han tror hele foreninga stiller seg bak er å øke andelen kvinner i faget innen 2030.

HOLDNINGSENDRING

Mye tyder på at arbeidet med å rekruttere jenter til de yrkesfag som jenter utradisjonelt søker seg til, må starte allerede på ungdomskolen eller tidligere. Jenter får oftere enn gutter høre at «du som er så skoleflink, må da søke studie». Så her har vi en lang vei å gå med å fremsnakke disse yrkesfagene. Det hviler også et ansvar for bransjen å inkludere jentene i miljøet på arbeidsplassen.

FLERE SØKER YRKESFAG

Tall fra Utdanningsdirektoratet viser at det var 13 874 mannlige søkere til læreplass innen elektrofag i 2022, mens det var 1041 kvinnelige søkere. Videre ser vi at det var 51 mannlige søkere og bare to kvinnelige søkere til heismontørfaget det samme året. Hvis vi ser på antall nye lærlinger som er tilknyttet *Opplæringskontoret for heisfaget* (Opphei) i 2022, så er det i år et rekordstort inntak på tjueen nye lærlinger. Blant disse var det en jente.

Totalt sett var det i år en økning av jenter som søkte seg til yrkesfag, også innenfor bygg- og anleggsteknikk og teknologi- og industrifag. Men med en overvekt av søkere til frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign, med 91 prosent kvinnelige søkere. På helse- og oppvekstfag er andelen 85 prosent, mens i kunst, design og arkitektur er det 82 prosent jenter.

	2022			
	Skole/læreplass		Skole	
	Alle trinn		Alle trinn	
	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Søkere yrkesfag	56 965	36 323	42 852	29 583
Elektro og data	13 874	1 041	10 729	832
Heismontørfaget	51	2		

Tall hentet fra www.udir.no, hvor du kan finne en fullstendig oversikt.

DOBLER FRADRAG

I statsbudsjettet foreslår regjeringen å doble fradraget for fagforeningskontingenten fra kroner 3 850 til kroner 7 700 fra neste år.

FOR MYE MAKT TIL EU

Over halvparten av de spurte mener EU har for mye makt i Norge, viser en ny meningsmåling. Bare én av fire mener EU ikke har for mye makt, skriver neitileu.no.

STØRRE BØTER FOR A-KRIM

Nå skal det bli dyrere å være skurk i norsk arbeidsliv. SV sikrer flertall for at Arbeidstilsynet nå skal få lov til å gi langt større bøter – mot regjeringens vilje.

Det er partiet Rødt sitt forslag om å fjerne Arbeidstilsynets gebyrtak på 1,65 millioner kroner. Det lave gebyret som i mange tilfeller har gjort det billigere med en bot enn å følge loven. Venstre, KrF, MDG og Pasientfokus har svart at de vil støtte forslaget om et høyere gebyrtak, ifølge NRK.

SPEKTRUM KAN BLI HØYHUS

Høyhusplanene står i kø rundt Oslo S. Et 108 meter høyt tårn på toppen av Oslo Spektrum kan bli det første som får grønt lys, skriver Aftenposten.

LÆRLINGSAMLING 2022

Det var et rekordbra oppmøte på årets lærlingsamling som fant sted i Bergen den siste helgen i november. Det var et stort engasjement både faglig og politisk, noe som låter bra for fremtiden.

LARS-ERIK MØRCH/TOR-ERIK LUNDBERG
LARS-ERIK MØRCH

▲ ▼ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17

52 lærlinger hadde funnet veien til årets lærlingsamling. Dette medberegnet lærlinger som ikke er ansatt i en tariffbedrift eller er med på Opphei. Til sammenligning er det per i dag cirka 60 lærlinger på Opphei fordelt på tre årskull.

Det hele startet på fredagen med fagforeningsretta tema på dagsorden. Erik Tenden (Otis) tok blant annet for seg foreningas historie, historien om Ramunas Gudas, Schindlerkonflikten og sparking av tillitsvalgt. Det ble også avsatt tid til å se en reprise i fra den TV-sendte debatten mellom blant annet Terje Skog og Siv Jensen under streika mot sosial dumping i 2004 og 2005. Etter mye lærdom ble det hele avsluttet med en prøve, i form av en *Kahoot* for å teste hvor mye lærlingene hadde fått med seg. Besvarelsene var imponerende, men det var benken på første rad som stakk av med seieren.

Til tross for en sosial aften på fredagen, møtte alle engasjert opp på lørdagen for faglig påfyll. Her tok Hans Aksel Endresen (Kone/prøvenemda) for seg det faglige i tillegg til å belyse fagprøven sett fra prøvenemda sin side. Even Funner Brandbu (Orona) var også med som foreleser hvor han delte erfaringer fra sin egen fagprøve.

Senere på dagen bar det av gårde til Haukeland sykehus. Her fikk lærlingene se på både gamle og helt nye Schindler-heiser, samt det automatiserte undergrunnssystemet mellom bygningene for transportering av blant annet klær, utstyr og personer.

Erik Tenden forteller om foreninga. Anders Hjorthøy (nr 2 f.h. på første benk) er valgt til ny lærlingrepresentant i foreninga.

Lærlingene fikk se på de nye Schindler heisene på Haukeland sykehus.

Med bybanen gikk turen tilbake til hotellet for en felles middag. Her ble Christian Norevik (ALT heis) kåret til «årets elev» for sitt store engasjement, og inkluderende og sprudlende humør i løpet av helgen.

Konferansen ble avsluttet på søndagen med valg av ny lærlingrepresentant til styret i foreningen. Her ble Anders Hjorthøy (Schindler) valgt inn til å ta over stafettpinnen etter Casper Aalen (Kone). Store fotballsko å fylle. Det går nok fint.

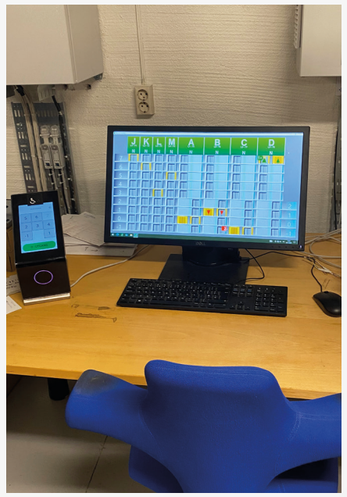

Her har kunden full kontroll over heisene.

Fra det automatiserte undergrunnssystemet mellom bygningene for transportering av blant annet utstyr.

MEDLEM NUMMER 1000

92 år etter stiftelsen, nådde Heismontørenes Fagforening i høst endelig 1000 medlemmer!

PER-ERIK SAGSTAD PRIVAT

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17

Milepælen ble markert med marsipankake på foreningskontoret i Østre Aker vei i oktober. Leder Markus Hansen sier at det er gledelig at foreningen vokser. «I LO sammenheng er vi kanskje ikke så store, men vi har en kampkraft som få matcher,» sier han. Blant de 1000 medlemmene er det 60 lærlinger og tallet omfatter også pensjonister.

Hansen synes det er bra at det er en jevn og fin tilvekst, men håper på å se flere kvinner på medlemslisten etter hvert: «Vi har nå oppnådd en prosent kvinner, som jo er en milepæl i seg selv, men vi er langt unna der vi bør være.»

Men hvem er så denne heldige medlem nummer 1000? Etter nøye ettersyn viser det seg å være Kjetil Seljeset fra Ålesund. En 46-åring som tidligere har jobbet i Sanne Spesialheiser og Heisplan, men som nå nylig begynte å jobbe for Lift Tech.

Men hva tenker Kjetil om å bli medlem nummer 1000? «Nei, jeg har ikke tenkt så mye på det egentlig, men det er jo bra at man er såpass mange. Og jo flere vi er jo bedre er det!» Han valgte å organisere seg sammen med flere kolleger i Heisplan tidligere i år, for å kunne stå sterkere sammen og kunne få hjelp fra resten av fagforeningen hvis det skulle bli behov for det. «Det er ikke så sterk kultur for organisering i heisfaget her i Ålesundsområdet som i resten av landet, men jeg håper at det kan ta seg opp litt på sikt. Foreløpig er jeg hvert fall veldig fornøyd med valget om å melde meg inn,» sier han. Det er vi også, og håper flere på Lift Tech følger i Kjetils fotspor.

I mellomtiden gratulerer vi Kjetil med hedersbetegnelsen MEDLEM NUMMER 1000 i Heismontørenes Fagforening.

Kjetil Seljeset.

VIL DU VÆRE MED PÅ Å PÅVIRKE I FORENINGEN?

REDAKSJONEN

Forut for å delta på foreningas årsmøte som arrangeres til våren, kan du påvirke ved å nominere nye og gamle tillitsvalgte til verv i foreningen.

Allerede nå kan du komme med innspill på kandidater til valgkomiteen i foreningen, eller kanskje du selv kunne tenke og engasjere deg i foreningsarbeidet? Se baksiden av dette bladet for å se hvem som er på valg i 2023, og ta kontakt med valgkomiteen som er bestående av:

Trond Polden (Kone), mobil 415 60 675
Vidar Nordtvedt (Schindler), mobil 907 45 270
Thomas Opland (Orona), mobil 930 46 611

LANDSRÅD

TOR-ERIK LUNDBERG

Landsråd er foreningens høyeste organ mellom årsmøtene. Her møtes representanter fra alle klubber og HMF-avdelingene i landet for å diskutere aktiviteten i klubb og forening. Den 16. og 17. november ble foreningens Landsråd avholdt i Oslo.

På dagsorden stod blant annet orientering fra HBU, arbeidet i foreningas vernetjeneste, foreningens studievirksomhet, rollen til distriktene i EL og IT og en oppdatering fra foreningas arbeidsutvalg (AU) og styret.

Av politiske tema var det et innlegg om strømprisene og et som tok for seg streik. Begge innledet av Isak Lekve i kunnskapssenteret for fagorganiserte, De Facto.

FØLG HMF PÅ SOSIALE MEDIER

@HMFagforeninga

heismontorene

hmf1930

@heismontorene

@HMFagforeninga

www.heis.no

STREIK I KONE SPANIA

Da heismontører i Kone Spania ikke kom til enighet med arbeidsgiverne i årets lønnsforhandlinger, ble dette markert med en to dagers streik torsdag 13. og fredag 14. oktober.

REDAKSJONEN BÅRD NAVRUD

1 2 3 **4** 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17

Hovedkravet i årets forhandlinger er ikke overaskende lønn, og lenge så det ut til at Kone ville imøtekomme de ansattes minimumskrav på 4 % + 4 % + 4 %, da fordelt over tre år. Etter hva redaksjonen kjenner til skal bedriften først ha tilbudt de ansatte en akseptabel lønnsøkning på 4 % + 3,8 % + 3 %, noe som ledelsen senere trakk tilbake.

De ansatte i Kone Spania hadde en demonstrasjon i Madrid torsdag den 13. oktober.

Representantene fra fagforeningen i Spania tordner og kaller det respektløst ovenfor de ansatte og sier at en konflikt var unngåelig da ledelsen viste udugelighet og liten vilje til å komme frem til en løsning.

Dermed eskalert konflikten og i forbindelse med konsernets forum for tillitsvalgte som ble avholdt i Madrid den 13. oktober hvor ledelsen fra Europa var representert, dro de ansatte i gang en storstilt demonstrasjon i byen. De tillitsvalgte på forumet tilsluttet seg demonstrasjonen.

TILTALT FOR Å HA JUKSET

Åtte montører i Miami er tiltalt for å ha betalt for å få noen andre til å ta en nødvendig statlig sertifiseringseksamen.

TOR-ERIK LUNDBERG

Ifølge *local10.com* betalte de åtte montørene fra 250 til 400 dollar til en *supervisor* i *Oracle Elevator* for at han skulle avlegge den pålagte statlige sertifiseringseksamen i deres navn. Da svindelen ble oppdaget tidligere i år ble alt deres tidligere arbeid kontrollert på nytt av sertifiserte heismontører. Ledelsen i *Oracle Elevator* svarer at de har suspendert de som er anklaget for å jukse på eksamen og de lover å samarbeide med myndighetene.

Myndigheten begynte å se på saken i september 2021 etter at den amerikanske heismontør fagforeningen, *International Union of Elevator Constructors (IUEC)*, rapporterte at flere montører i *Oracle* skal ha jukset. Varselet involverte også ansatte i *Schindler Elevators*, uten at dette kommer videre frem i artikkelen.

Som tidligere omtalt var *Oracle Elevator* bedriften som hadde vedlikeholdet av heiser og rulletrapper ved *Miami International Airport*, hvor *IUEC* varslet om flere sikkerhetsmangler med blant annet overkoblet sikkerhetsserie i 2021. Den gangen svarte *Oracle Elevator* at fagforeningen *IUEC* kom med beskyldningen siden de er en uorganisert bedrift.

DET STRAMMES INN FOR BEMANNINGSBRANSJEN

I desember behandler Stortinget et forslag om å forby bemanningsbranjen. Et lovforslag som er etterlengtet av fagbevegelsen, og som det ser ut til å bli flertall for.

REDAKSJONEN TOR-ERIK LUNDBERG

1 2 3 4 **5** 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17

Fra en av flere markeringer mot bemanningsbranjen. Her i fra Campus Ås i 2019.

Forslaget går ut på å begrense bemanningsbransjen, forby bemanningsbranjen i Oslofjordområdet og tydeliggjøre grensa mellom innleie og entreprise. Det blir også foreslått at en utleid arbeidstaker kan ha rett til fast stilling i bedriften hen er utleid til etter tre år, skriver *frifagbevegelse.no*.

Det vil heller ikke være lov å leie inn ved midlertidige behov, men med et unntak hvis bedriften har tariffavtale og det hvis det inngås en avtale om dette med de ansatte. Det åpnes også for å gi dispensasjon for å leie inn helsepersonell og tidsbegrenset spesialkompetanse.

Regjeringen får støtte i fra SV og Rødt, mens Høyre og Fremskrittspartiet er imot forslagene.

Lovforslaget er forslått å tre i kraft fra 1. april med en overgangsordning på tre måneder. Når dette nummeret av Heismontøren kommer ut, er forslaget allerede blitt stemt over.

STREIK FØRTE TIL BEDRE PENSJON

Inne i den femte uka med streik kom partene til enighet om en ny pensjonsavtale for ansatte i de private barnehagene, og 3600 ansatte kunne vende tilbake til jobb den 17. november.

TOR-ERIK LUNDBERG PIXABAY

HMF var tidlig ute med å vise sin støtte til de barnehageansatte som streiket for en rettferdig pensjon tilsvarende det som finnes i offentlig sektor. Som vanlig ble de ansatte møtt med feilaktige påstander og regnestykker som viste at kravet ville bli for dyrt for arbeidsgiverne. Selv om det er ingen hemmelighet at de store private barnehageeierne har tjent store penger på virksomheten. I tillegg har de under streiken fortsatt mottatt tilskudd fra kommunene til tross for stengte barnehager.

Løsningen innebærer at ansatte i PBL senest innen 1.1.25 får livsvarig avtalefestet pensjon (AFP), noe som var et hovedkrav fra fagforeningene. I tillegg blir prosentsatsen de ansatte selv betaler til egen tjenestepensjon redusert fra 3 til 2,5 prosent 1.1.23, deretter ned til 2 prosent når AFP etableres. Arbeidsgivers andel økes tilsvarende. Det betyr at de opprettholder lovens maksimumssatser på sju prosent. Noe de tre forbundene sier seg fornøyd med.

KAMPEN OM LEDERVERVET I FORBUNDET

Eystein Garberg (44) mener det er mye bra i forbundet i dag, men at vi er forpliktet til å forbedre oss hele tiden. Han er en av to kandidater som stiller til valg som ny forbundsleder på landsmøte i mars.

TOR-ERIK LUNDBERG

▲ ▼ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17

Redaksjonen er til stede på *Representantskapsmøte i EL og IT Oslo/Akershus* hvor de to kandidatene som er aktuelle for å ta over som ny forbundsleder etter Jan Olav Andersen, fikk tjue minutter hver på å fremlegge sine visjoner.

Eystein Garberg ønsker mer demokrati, åpenhet og større takhøyde for å diskutere saker som man selv nødvendigvis ikke er enig i. Han vil minske avstanden fra medlemmene til forbundsledelsen, og sier at det er medlemmene som er forbundet.

I hvert fall frem til nå, har nye ledere i forbundet blitt rekruttert fra forbundskontoret. Garberg derimot har tro på å hente en tillitsvalgt utenifra med en annen bakgrunn. Videre mener han at alle posisjoner i forbundet skal velges, og forteller at det er viktig å velge en leder som er nærmere grasrota og medlemmene.

Eystein Garberg er i dag leder av Elektroarbeidernes Fagforening Trøndelag.

Eystein, som har bakgrunn som telekomunikasjonsmontør, har siden 2014 vært leder av *Elektroarbeidernes Fagforening* Trøndelag (EFT) hvor han har imponerende referanser. På de åtte årene hvor han har sittet som leder i Trøndelag har de blant annet økt antall yrkesaktive medlemmer med over tusen, og doblet antall bedrifter med tariffavtale. Av de 2358 yrkesaktive medlemmene er 1327 av dem under tretti år. Førtifireåringen har tro på medlemmenes kampkraft, og det er verdt å merke seg den støtten EFT har vist HMF og andre foreninger under konflikter.

KANDIDATEN FRA FORBUNDSKONTORET

Den andre kandidaten som stiller til valg som ny forbundsleder er Geir Ove Kulseth (41). Geir Ove er til sammenligning med Eystein også trønder, og han har den samme formeningen om at mye er bra i forbundet, men at det fortsatt kan bli bedre.

Men der stopper også likheten mellom de to. For som de to siste lederne av forbundet, kommer også Kulseth fra forbundskontoret hvor han i dag er forbundssekretær. På sine tjue tildelte minutter sliter Kulseth med å overbevise om at han er den rette kandidaten til å ta over som leder av forbundet. Dette selv om han har mange gode visjoner som treffer, slik som å satse på jenter i yrkesfag, sikre et trygt og godt arbeidsmiljø, forby bemanningsbransjen og skjerme utsatte tillitsvalgte. Videre ønsker han en samlet og sterkere organisasjon, og han mener vi fremover må gripe de muligheter som finnes i bransjen.

Geir Ove Kulseth er i dag forbundssekretær i EL og IT.

ELENDIGE BOFORHOLD

Flere enn 11 000 gjestearbeidere jobber i Stockholm, og dette er utenom de som har en fast jobb i Sverige. Men hvor bor alle?

REDAKSJONEN PIXABAY

▲ ▼ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17

Enkelte svenske bedrifter ordner bolig for sine utenlandske arbeidere, men hvordan formidling av husrom til de øvrige gjestearbeiderne foregår og hvor de bor vites ikke. Det eneste som vites er at boforholdene er elendige. For å få flere svar gav en reporter fra *Byggnadsarbetaren* seg inn i jakten etter en sengeplass på det svarte markedet. Funnene er oppsiktsvekkende.

For å finne frem til utleierne gikk han inn på en russiskspråklig nettside, hvor han fant leiligheter, rom og sengeplasser. Annonser som: «To sengeplasser leies ut. 3000 kroner uken for hver. Alle fasiliteter tilgjengelig.» Anonymt for myndighetene og uten leiekontrakt.

Etter bare noen telefonsamtaler skjønner han fort at dette er utleiers marked, da alle sengeplassene forsvant fort, eller så var prisene økt. Etter å ha fått napp møtte han opp på en adresse, og blir henvist til en seng i et rom som han skulle få leie for kroner 3000 i måneden. Men han skal ikke få hele rommet alene. I det samme rommet står to andre senger. Den ene er det en annen mann som allerede leier. Den tredje tilhører kvinnen som leier ut sengene.

De andre utleierne som han oppsøkte, er verken bedre eller billigere for den saks skyld. Les hele artikkelen på byggnadsarbetaren.se. Erfaring viser at det dessverre ikke står bedre til her hjemme i Norge. Link fra heis.no.

Illustrasjonsfoto: Pixabay.

MODERNE SLAVERI I NORGE

Slaveriet hører oldtiden til og er noe som er avskaffet for lengst. Når vi i dag hører om moderne slaveri tenker vi fort på stater som vi ikke liker å sammenligne oss med. Men er det virkelig slik?

TOR-ERIK LUNDBERG PIXABAY

Amnesty rapporterer om elendige arbeidsforhold for de tusener av migrantarbeiderne som i tolv år har ofret liv og helse for å ha rustet Qatar til fotball-VM. Brudd på arbeidernes menneskerettigheter er fortsatt utbredt til tross for lovnader til forbedringer fra vertskapet. Organisasjonen melder om ubetalt lønn, få innfridde hviledager, mistenkelige dødsfall og menneskerettighetsbrudd som ikke blir kompensert.

LUKKER VI ØYNENE?

Dette har ført til at mange, også her i Norge, tok til orde for boikott av mesterskapet. For slike arbeidsforhold ønsker vi å ta avstand fra for det samsvarer ikke med vårt selvbilde. Men ville vi ha lukket øynene dersom vi innså at dette skjedde på norske arbeidsplasser?

For hva vet vi egentlig om de arbeiderne som vasker gulvene, fisker og foredler fisken, bygger, maler og pusser opp husene våre, rengjør bilen både utvendig og innvendig og leverer mat og varer på døren?

«I Norge har vi en ny gruppe arbeidere, hovedsakelig fra Øst-Europa, men også papirløse innvandrere. Mange lever i en form for tvangssituasjon, totalt avhengig av arbeidsgiveren. Dette er en situasjon som i store deler av befolkningen er mer eller mindre akseptert. Disse menneskene er blitt en viktig del av norsk økonomi, i likhet med situasjonen i en del oljestater vi helst ikke vil sammenligne oss med», skriver journalist Einar Haakaas i sin nye bok *Moderne slaveri i Norge*.

Journalist Einar Haakaas skriver i sin nye bok om det moderne slaveriet i Norge. Foto: Redaksjonen.

I boka forteller han om noen av ofrene for arbeidslivskriminalitet og det moderne slaveriet i Norge fra nettopp disse bransjene. Historier han selv karakteriserer som direkte skremmende.

ARBEIDSLIVETS SKYGGESIDE

Gjestearbeidere fra blant annet land i Øst-Europa blir fort stigmatisert som mennesker som lettere lar seg utnytte enn andre. Men uavhengig av nasjonalitet blir man fort utnyttet av kyniske arbeidsgivere når man står alene utenfor resten av samfunnet.

Er slaveriet avskaffet, eller har det bare tatt en annen form? Foto: Pixabay.

For i det moderne Norge er det fortsatt noen som må stå med lua i hånda, og som må ta til takke med hva som helst av mat, arbeid, lønn, arbeid og boforhold. En verden med trusler, vold, doble arbeidskontrakter, lange arbeidsdager, manglende opplæring, uteblivelse av lønn, lønnstyveri, payback, urimelig høy husleie som trekke fra lønna for dårlig innkvartering, trygdesvindel mm. Dersom noen blir skadet i arbeidet blir det dysset ned og den uheldige blir forsøkt sendt ut av landet uten rettigheter.

Skulle arbeiderne bli «for norske» og velintegrerte i det norske samfunnet, med et fagforeningsmedlemskap i hånd og lære å kjenne sine rettigheter som arbeidere blir de byttet ut. I boka refereres det nettopp til en uttalelse fra en arbeidsleder som sier han foretrekker litauere siden de har vært kortere i landet enn polakkene. Han anså polakkene som mer integrert fordi de hadde større kunnskap om sine rettigheter.

LUSELØNN OG LIVET SOM INNSATS

De skjebnesvangrene historiene er mange, men en historie som det refereres til i boka er velkjent for medlemmene av Heismontørenes Fagforening.

Det er historien om 21 år gamle Ramunas Gudas fra Litauen som kom til Norge i 2013 for å tjene penger. Men etter en arbeidsulykke ble han skadet for livet etter at han ble satt til en av de farligste arbeidsoppgavene innen heis. Demontering av heis, og det uten opplæring.

Etter arbeidsulykken ville ikke arbeidsgiver ta ansvar for ulykken og Ramunas Gudas ble sendt hjem til Litauen uten erstatning. Etter at både Arbeidstilsynet og Politiet sviktet, var det det heldigvis fortsatt hjelp å få. Heismontørenes Fagforening og andre gode krefter dannet *Støttegruppa for Ramunas,* og dermed var kampen for rettferdighet for Ramunas i gang.

Dessverre så får ikke alle menneskene med lignende historie den samme hjelpen. Men forhåpentligvis kan boka til Haakaas være et bidrag for å bevisstgjøre det norske folk til å kunne ta avstand fra leverandører som utnytter billig arbeidskraft, og åpne politikernes øyne slik at man kan gjøre tiltak som setter en stopper for det moderne slaveri.

NÅR ARBEIDS-TILSYNET SVIKTER

Tjueen år gamle Ramunas Gudas fra Litauen kom til Norge i 2013 for å tjene penger til familien. En uke etter at han kom til landet ble han den 22. juli alvorlig skadet i en arbeidsulykke, og overlatt til seg selv.

TOR-ERIK LUNDBERG
LEIF MARTIN KIRKNES OG HMF ARKIV

Tjueen år gamle Ramunas Gudas fra Litauen ble i 2013 alvorlig skadet i en arbeidsulykke. Foto: Leif Martin Kirknes/LO Media.

Ramunas Gudas og Rune Larsen.

Sammen med fire andre forlot Ramunas hjemlandet, familien og kjæresten sin for å tjene penger til å forsørge familien. Fremme i Norge ble han innlosjert i et hus i Bærum sammen med sine landsmenn. Noe som passet Ramunas bra, siden han selv kun snakket litauisk.

Norena Service var det litauiske selskapet som han skulle jobbe for, som på papiret var underleverandør til det norske entreprenørselskapet *RVS AS*.

ULYKKESDAGEN

På formiddagen den 22. juli i 2013 ryddet Ramunas og en kollega på en byggeplass i Kirkeveien i Bærum, hvor et næringsbygg skulle gjøres om til boliger på oppdrag for byggherren *Asker og Bærum Boligbyggelag*.

Etter lunsj startet de to opp med demontering av en heis. En oppgave som Ramunas hadde ingen erfaring eller kunnskap om. Heisen var frakoblet strøm, og demonteringen skulle ha vært påbegynt tidligere. Ramunas sto på stoltaket, hvor han koblet fra den ene wiren etter den andre. For å sikre seg selv hadde han på seg en fallsele som han hadde festet til en av wirene. Da ubevist om motvekten som hang i den andre enden av wiren. Dermed ble Ramunas trukket i stor fart opp de fem etasjene til han traff taket i sjakten etter at han hadde løsnet den siste wiren. Her ble han hengende hjelpeløs og bevistløs inntil redningsmannskapet fra brannvesenet kom og brøt opp døra. De fikk omsider evakuert Ramunas og sendt han til sykehuset i ambulanse. Senere ble han liggende på Ullevål sykehus med hodeskader, brudd i fire ryggvirvler, et avrevet muskelfeste i det ene beinet og indre skader etter ulykken.

FORENINGEN FÅR HØRE OM SAKEN

Politirapporten fra ulykken beskrives like mangelfull som etterforskningen av ulykken, og Ramunas selv ble ikke avhørt. I samtale med politiet hadde ikke byggelederen hatt noen forklaring på hvorfor arbeidet med å demontere heisen var påbegynt.

Heldigvis fikk Rune Larsen i *Heismontørens Fagforening* høre om ulykken og startet opp med å forhøre seg om arbeidsulykken. Det viste seg at Arbeidstilsynet hadde vært på befaring på ulykkesstedet, men de ville ikke gi fra seg informasjon.

Sjefen for det litauiske selskapet som Ramunas jobbet for hadde tidlig status som mistenkt i saken, men ble ikke avhørt før det hadde gått to og en halv måned etter ulykken. Han hadde en annen versjon som gikk på at Ramunas på eget initiativ hadde startet å demontere heisen. En løgn som ble stående svært lenge.

VILLE SKJULE ULYKKEN

Mens Ramunas lå på sykehuset kom forsøkene på å skjule ulykken. Ramunas fikk tilbud om å låne penger for å reise hjem til Litauen, og med en beskjed om ikke å snakke med politiet. Heldigvis ble forsøket på å sende Ramunas hjem avverget av legen da det ikke var medisinsk forsvarlig. En hjemreise som i hans tilstand ville kunne vært katastrofal, og han ville da trolig endt opp i rullestol for resten av livet. Han ble derfor værende på sykehuset i Norge i et par måneder før han kunne transporteres hjem til Litauen på en forsvarlig måte.

Da Ramunas i 2014 var tilbake i Oslo sammen med en tolk, møtte han legen som hadde operert han året før. Da kom det for en dag at arbeidsgiveren hadde fortalt legen at det var Ramunas, som ikke kunne annet litauisk, som selv hadde ytret ønsket å reise hjem så rakt som mulig. Nok en løgn.

Markus Hansen taler på en demonstrasjon foran Stortinget i 2018 som var rettet mot YFF. Foto: Christian Olstad.

SAKEN HENLEGGES

Ramunas sin arbeidsgiver oppga samme forklaring til Arbeidstilsynet som til Politiet. Arbeidstilsynet hadde tiltro til denne forklaringen da det ikke forelå noen *sikker jobbanalyse* av arbeidsoppgaven med å påbegynne demonteringen av heisen. Allerede fjorten dager etter ulykken hadde de konkludert, uten å snakke med Ramunas, om at ingen lov eller forskrift var brutt og de anbefalte ikke videre etterforskning fra politiet. I et åpent brev til LO forsvarte Arbeidstilsynet sin fremgangsmåte med at de vanligvis ikke innhentet informasjon fra den som blir skadd i ulykker, ei heller at de fant dokumentasjon som ga de grunnlag for å konkludere med at noen kunne holdes ansvarlig.

INSTRUERT TIL Å TIE

I Ramunas sitt første politiavhør, mens han fortsatt befant seg på rehabilitering i Litauen, forklarte han politiet over telefon at han hadde fått beskjed om å demontere heisen og at sjefen hadde vært innom for å sjekke arbeidet. Videre ga han utrykk for at han var blitt forsøkt instruert av sjefen å fortelle at han hadde startet demonteringen på eget initiativ. Den 20. april 2014 ble saken henlagt på grunnlag av bevisets stilling.

Ramunas litauiske advokat, som var engasjert av Ramunas mor, meldte saken inn for litauisk arbeidstilsyn. De konkluderte, i motsetning til det norske tilsynet, om brudd på lover og regler for sikkerhet på byggeplasser. Advokaten innledet på det tidspunktet et samarbeid med Heismontørenes Fagforening i Norge som hadde engasjert advokater til støtte for Ramunas. Etter litt fremkom det at det forelå to arbeidskontrakter for ansettelsesforholdet til Ramunas. Arbeidskontrakten viste en lønn som tilsvarte en timelønn på kroner 19 i timen, i motsetning til den norske kontrakten som skulle tilfredsstille minstelønn for byggebransjen i Norge. I tillegg hadde en journalist i lokalavisen Budstikka, som hadde fulgt saken tett fra første stund, kommet over en forklaring fra Ramunas sine kolleger som langt på vei bekreftet hans versjon.

STATSADVOKATEN BEORDRER SAKEN GJENOPPTATT

På vegne av Heismontørenes Fagforening klagde advokat Hermann Skard på henleggelsen av saken og pekte blant annet på usannsynligheten på at en arbeider bare starter å demontere en heis på eget initiativ, og fikk gjennomslag. Saken ble dermed beordret gjenopprettet av statsadvokaten som rettet skarp kritikk mot etterforskningen. Det ble nye avhør og Rune Larsen hadde en kort heisteknisk opplæring av etterforskerne. Etterforskerne fikk samtidig overlevert en prosedyre for demontering av heiser fra et av de store heisfirmaene, som viste hvor omfattende prosedyrer som er utarbeidet for dette farlige arbeidet.

Arbeidstilsynet ble bedt om å vurdere saken på nytt, men de konkluderte enda en gang med at de ikke fant grunnlag for å straffeforfølge arbeidsgiver eller hovedentreprenør for overtredelse av Arbeidsmiljøloven eller forskriftene.

Politiet fulgte rådet fra Arbeidstilsynet og den 30. november 2015 ble saken henlagt på nytt. Men foreningen ga seg ikke og fulgte opp med en ny klage, da saken ikke var oppklart og fordi fornærmede ikke har fått avgitt forklaring med unntak av et kort avhør over telefon. Politiadvokaten takket også nei til et tilbud fra foreningen om et møte med Ramunas.

Fra en demonstrasjon foran Arbeidstilsynets lokaler i Lillestrøm i 2016. Foto: HMF Arkiv.

FORENINGEN GIR SEG IKKE

Nok en gang ble vedtaket om å henlegge saken omgjort av statsadvokaten med pålegg om en grundigere etterforskning. Med en ny etterforsker på saken, ble det blant annet gjennomført et detaljert avhør med Ramunas via videooverføring over nettet. I 2018 ble daglig leder og selskapet Norena Service og entreprenøren RVS AS siktet for brudd på Arbeidsmiljøloven.

Statsadvokaten valgte likevel å henlegge saken etter bevisets stilling for tredje gang. Dette begrunnet med strenge beviskrav i straffesaker, og med det faktum at politiet faktisk ikke hadde klart å avdekke det faktiske hendelsesforløpet.

ARBEIDSGIVER FUNNET SKYLDIG UTEN TILTALE

Men foreningen ga seg enda ikke med dette, og klaget inn henleggelsen på nytt. Denne gangen var det Riksadvokaten som omgjorde henleggelsen og beordret en ny etterforskning. På ordre fra Oslo politidistrikt ble det utformet en påtaleunnlatelse rettet mot lederen for det litauiske firmaet. Noe som innebærte at han ble funnet skyldig, men at det ikke ble rettet noen tiltale og straffesak siden det hadde gått for lang tid. Saken mot prosjektleder og entreprenøren RVS AS ble henlagt etter beviset stilling, men siktelsen mot litauiske *Norena Service* frafalt da selskapet var nedlagt flere år tidligere. Med dette ble Ramunas, etter mange års kamp, renvasket og trodd!

ØKONOMISK ERSTATNING

Nå stod kampen for økonomisk erstatning igjen. Tidligere arbeidsgiver i Litauen kunne strekke seg til å dekke sykemeldingen på ca. 60 000 kroner. Noe Ramunas og den litauiske advokaten avstod fra da de hadde blitt rådet til å takke nei, da dette ville kunne bli brukt mot Ramunas sitt krav i Norge.

Etter lang tids kamp fikk Ramunas Gudas i 2018 endelig en menerstatning fra NAV på kroner 600 000 grunnet yrkesskaden. Samme år, etter en demonstrasjon foran Stortinget, satt Yrkesskadeforsikringsforeningen (YFF) seg endelig ned i forhandlinger med advokatfirmaet Helland & Ingebrigtsen og foreningens advokat Herman Skard. Her ble Ramunas tilkjent 2,4 millioner kroner i erstatning.

RAMUNAS I DAG

Ramunas bor nå sammen med kone og to barn hjemme i Litauen. Etter flere måneder med opptrening kan han nå stå oppreist, men han kan ikke løpe eller gå fort. Han kan passe barna sine, men han kan ikke lengre bære datteren på seks år. Drømmen om videre skolegang for å bli bilmekaniker eller ingeniør er skrinlagt grunnet helseutfordringene. Ramunas fikk en varig invaliditetsgrad på førti prosent, og jobber delvis med lettere arbeidsoppgaver for en bedrift som produserer reklame.

Foreningen har hele veien fulgt saken til Ramunas Gudas, og det har vært gjennomført både streiker og demonstrasjoner for å oppnå rettferdighet for Ramunas. Fra foreningen har blant annet både Rune Larsen og tidligere organisasjonssekretær Bjørn-Tore Egeberg fulgt saken tett opp igjennom årene, og de har vært delaktige i *Støttegruppa for Ramunas*. Historien til Ramunas Gudas er tidligere omtalt iblant annet bladet *Heismontøren, heis.no, Budstikka* (lokalavis i Asker og Bærum) og nå sist i Einar Haakaas sin bok «*Moderne slaveri i Norge*». I sistnevnte bok kan du lese hele den tragiske historien. Samtlige er benyttet som kilde til denne artikkelen i tillegg til samtaler med Rune Larsen.

MANGE FALLULYKKER – FÅ TILSYN

En rapport fra Arbeidstilsynet viser at det var ni arbeidsskadedødsfall i 2021. Fire av dødsulykkene skjedde under byggearbeid, mens fem av dødsfallene skjedde i forbindelse med anleggsarbeid.

TOR-ERIK LUNDBERG PIXABAY

Sju av de omkomne var norske statsborgere og to omkomne var utenlandske statsborgere. Alle de ni omkomne var menn. Totalt omkom 31 personer på jobb i 2021 som er oppgitt fordelt på næringer som transport og lagring (7), industri (6) og jordbruk (5). Bransjen for de fire andre omkomne er ikke oppgitt.

Arbeidstilsynet oppgir kun å ha utført tilsyn på om lag seksti prosent av de alvorlige fallulykkene, hvor kun halvparten av disse igjen er med stedlig tilsyn.

I 2021 ble det registrert 2978 skadetilfeller innen bygg og anlegg, og 13,9 prosent av disse var midlertidig ansatt.

I en analyse som Arbeidstilsynets har gjort i *Rapport om ulykker i bygg og anlegg*, har tilsynet tatt for seg totalt 114 skadde arbeidstakere fordelt på 111 ulykker, inkludert dødsulykkene. Av de skadde i undersøkelsen var 58 prosent norske arbeidstakere, og 42 prosent hadde utenlandsk statsborgerskap. Blant sysselsatte innen bygg og anlegg hadde om lag 30 prosent utenlandsk statsborgerskap.

SYSSELSETNING

I forhold til sysselsettingen er utenlandske statsborgere overrepresentert på Arbeidstilsynets offisielle statistikk. Tall fra SSB viser at næringene i 2021 sysselsatt om lag 240 000 arbeidstagere mellom 20 og 66 år. Fordelt på 172 387 norske statsborgere bosatt i Norge, 46 715 arbeidstagere fra andre land bosatt i Norge og 18 965 arbeidstagere ikke registrert bosatt i Norge. I tillegg er det hvert år omtrent 15 000–18 500 registrerte sysselsatte totalt i aldersgruppene 15–19 år og 67–75 år.

FLEST FALLULYKKER

I tidsrommet 2019 til 2021 fikk Arbeidstilsynet varsel om totalt 716 fallulykker. 481 av ulykkene ble vurdert som ulykker med alvorlig skade, mens sju av fallulykkene var dødsulykker. Kun 60 prosent av ulykkene (282 ulykker) ble fulgt opp med tilsyn. Omtrent halvparten av disse tilsynene var med stedlige tilsyn, mens resten var dokumenttilsyn.

ARBEIDSSKADEDØDSFALL 2012-2021

I løpet av perioden 2012 til 2021 har det omkommet 79 arbeidstakere ansatt i næringen bygg og anlegg. Av disse var 25 utenlandske statsborgere.

22 av de 79 omkomne innen bygg og anlegg var ansatt hos en arbeidsgiver i en annen næring enn bygg og anlegg. Åtte av disse var ansatt i et bemanningsbyrå. Hele rapporten kan leses på www.arbeidstilsynet.no.

ARBEIDSTILSYNET TREKKER MILLIONBOT

I forrige nummer av Heismontøren kunne vi lese om Spanske Electromecánica Del Noroeste som monterte heiser i luksusskipet «Viking Octantis» uten lønnsslipper til de ansatte, ingen arbeidskontrakt og ingen oversikt over arbeidstid.

TOR-ERIK LUNDBERG/KILDE: NRK.NO PIXABAY

For disse lovbruddene ga Arbeidstilsynet de et gebyr på halvannen million kroner. Men etter nesten ett år, sendte firmaet dokumentene i en klage. Da slettet Arbeidstilsynet boten. Det er NRK som melder dette. NRK deltok for å dokumenter aksjonen som politiet, Skatteetaten og Arbeidstilsynet gjennomførte ved skipsverftet Vard Søviknes i oktober i fjor da forholdene ble avslørt.

«Den nye dokumentasjonen viste at det ikke var tilstrekkelig sannsynliggjort at brudd forelå på tidspunktet vi gjennomførte tilsynet. Vi hadde dermed ikke noe rettslig grunnlag for å opprettholde gebyret», sier seksjonssjef Jens Erik Romslo i Arbeidstilsynet til nrk.no.

Tilbaketrekking av gebyret får stortingsrepresentanter fra Rødt, SV og selv Frp til å reagere.

«Denne saken viser at det er lett å slippe unna med juks i arbeidslivet i Norge», tordner Mímir Kristjánsson fra Rødt og varsler at de vil ha endringer i loven. Stortingsrepresentant Dagfinn Olsen (Frp) mener spanjolenes klage burde blitt avvist av Arbeidstilsynet siden den ble levert etter tidsfristen.

Arbeidstilsynet redder den spanske aktøren som drev med sosial dumping da de monterte heiser på luksusskipet «Viking Octantis» ved å droppe gebyret på 1,5 millioner NOK. Illustrasjonsfoto

«Ulovlighetene de ansatte fortalte om får null konsekvenser for firmaet. Trolig vil andre arbeidsgivere forsøke å strekke strikken enda lengre. Det vil hardest ramme arbeidere som kommer til Norge fra andre land. De er mest sårbare for utnytting», sier Markus Hansen i en kommentar til nettstedet og legger til at han frykter at saken vil føre til at færre våger å varsle Arbeidstilsynet.

NY FAGLIG LEDER PÅ OPPHEI

Opplæringskontoret for heisfaget har fått ny faglig leder. Tidligere heismontør Lars Selebø har tatt over etter at Geir Håvi gikk av med pensjon tidligere i år. Vi tok en tur opp til senteret på Karihaugen for en prat med Oppheis nyeste tilskudd.

ERIK EIKEDALEN TOR-ERIK LUNDBERG

Vi møter Lars i begynnelsen av mai, like etter han har tiltrådt i den nye stillingen. «Jeg gleder meg veldig til å komme i gang her,» forteller han oss. Lars gikk til stillingen etter å ha jobbet som heismontør for Schindler i Drammen i mange år. Som så mange andre kom han elektrikerveien inn i heisbransjen. Han tok fagbrev som elektriker i 2009, men begynte to år etter som elektrikerlærling i Schindler. Og der ble han helt til han nå tok over som faglig leder på Opphei. «Jeg har jo opparbeida meg en solid interesse for heis som fag, og ville nok ikke tatt en jobb som dette i en helt annen bransje,» sier Lars når vi spør hva det var som frista med akkurat denne jobben. «Her får jeg muligheten til å fortsette å utvikle meg faglig, samtidig som jeg får være med på å forme faget fremover. Det blir veldig spennende!»

Lars er opprinnelig fra Røyken i Asker, et steinkast eller tre fra Drammen, hvor han stort sett har hatt sin arbeidsplass, og som han flyttet til i 2016. «Jeg er glad i å jobbe, og hadde sommerjobber fra jeg var tolv år,» forteller han oss. Før han begynte i læra som elektriker i Drammen i 2006, har han blant annet jobba i farens kjølefirma og på sprengstoffabrikk.

I tillegg til å være en erfaren heismontør, har Lars også drevet med mye administrativt arbeid gjennom sine verv i Heismontørenes Fagforening. «Det siste året ble det stadig mindre jobbing med heis, i og med at jeg satt som hovedverneombud i Schindler-klubben og HMS-ansvarlig i foreninga.» Lars ble tillitsvalgt allerede før han hadde fagbrev. Da ble han nestleder i Schindler-klubben i Drammen. «Avdelinga i Drammen har vært veldig bra! Det er kanskje verdens beste avdeling, med spennende jobber, god faglig utvikling, og ikke minst; godt fagforeningssamhold!» Det var Frank Evensen og Rune Larsen (nå nestleder i foreninga) som var Lars sine mentorer. Og etter hvert tok også Lars over ledervervet i Drammensavdelinga etter Frank. Et verv han hadde i mange år, før han gikk av nå i våres da jobben hos Opphei var et faktum. «Jeg hadde en rolig læringskurve. Både Schindler-klubben og HMF var og er gode på opplæring med kursing av tillitsvalgte,» sier Lars, som har deltatt på flere kurs i regi av foreninga opp gjennom årene. «Foreninga har vært gode på kurs som går litt utenfor det vanlige fagforeninger driver med, noe som fører til at vi er godt rusta til fagforeningsarbeid, og får en god forståelse av det vi driver med som tillitsvalgte.»

Etter hvert havna Lars også på andre siden av bordet i kurssammenheng. «Det var egentlig ganske tilfeldig at jeg endte som kursinstruktør,» forteller han oss. Det begynte med at han ble vara for daværende hovedverneombud i Schindler, Tor-Erik Lundberg, som var sentral i utføring av FSE-kursa. «Tor-Erik verva meg inn som instruktør på disse kursa, og etter hvert ble det stadig mer kursholding, og et års tid satt jeg også som FSE-ansvarlig her på Opphei.» Lars er med andre ord godt kjent på Opphei allerede før han tiltrådte som faglig leder, og har holdt kurs der oppe i over tre år, dog mest på Heisbransjens Utdanningssenter (HBU), som Opphei deler kontor med. «Jeg kommer til å fortsette med noen FSE-kurs på HBU også i tiden fremover.»

Lars Selebø

HVA SKJER PÅ OPPHEI I TIDEN FREMOVER?

«HMF og HLF har sammen med oss i Opphei laget en veileder for den nye læreplanen. Hovedarbeidet nå i høst vil derfor være jobben med å forme all undervisning etter den nye læreplanen,» kan Lars fortelle oss om planene for tiden fremover. Han har også noen ideer om modernisering av deler av senteret, også vil han gjerne knytte bransjen og senteret enda nærmere hverandre: «Det hadde vært fint om HMFs faglige utvalg var mer representert her på senteret. Jeg ønsker egentlig et tettere samarbeid med HMF og bransjen generelt enn det vi har i dag.» Han trekker frem læreplangruppa som et godt eksempel på et velfungerende samarbeid, hvor Bård Navrud fra HMF og Ben Gjerland fra HLF jobbet tett og godt sammen. «Dette er viktig og riktig. Sånt vil jeg ha mer av!»

Utover dette har Lars gjort seg en del tanker om hva som kan gjøres enda bedre på senteret. «Jeg har ingen skumle tanker eller visjoner, men jeg vil jo alltid gjøre heisfaget enda bedre!» Han vektlegger HBU som et ekstremt gode. «Folk må melde seg på kurs på HBU. Hvis ikke folk bruker det, er det vanskelig å forsvare det. Den goden vi har her er helt rå, det er ingen andre som har dette!» sier en oppglødd Lars, og avslutter: «Men det må jeg si; det er en luksus å komme inn i en jobb som dette hvor oppgaven er å gjøre noe som allerede er bra, enda bedre!»

I skrivende stund har Lars vært i jobben som faglig leder på Opphei i litt over seks måneder, og vi i Heismontøren ønsker Lars lykke til videre i den nye stillingen.

INGEN STRAFF FOR LØNNSTYVERI

Ingen av de 200 mulige sakene om lønnstyveri har havnet i domstolene siden de ikke er blitt politianmeldt. Arbeidsinnvandrere er mest utsatt for lønnstyveri. Det kan gjelde saker der det mistenkes sosial dumping, grov utnyttelse av sårbare personer, skatteunndragelse, trygdesvindel og økonomisk kriminalitet som for eksempel hvitvasking.

SJOKOLADETYV?

En renholder i Tromsø forsynte seg med sjokolade fra fellesområdet hos kunden hun jobbet for. Arbeidsgiver mener dette er et brudd på lojalitetsplikten og veier tungt nok til å begrunne oppsigelse, skriver vg.no.

NULL I TILSKUDD TIL HEIS

Tilskuddet til nye heiser i gamle boligblokker forsvinner ut av statsbudsjettet. Regjeringen vil heller bruke pengene på å spare strøm. Dette tvinger flere inn i omsorgsboliger og på sykehjem, mener NBBL, som sammen med Norges Handikapforbund og en rekke andre organisasjoner ber regjeringen om å snu, skriver handikapnytt.no.

GRØNN FREMTID, BÆREKRAFT OG NULLUTSLIPP

– HVOR FLINKE ER EGENTLIG HEISSELSKAPENE?

Om du er i butikken og handler, tar kollektivt, eller ser på tv er det én gjenganger: Miljø. Det handler om nullutslipp, bærekraft og en grønnere fremtid for oss alle og jordkloden. Dette markeres gjerne med et grønt blad eller noe vi forbinder med naturen.

EMIL BARIÅS SKJERMDUMP

Det gjelder også heisbedriftene rundt om i verden. Det reklameres med karbonnøytralitet og resirkulerbart interiør, mer energibesparende og effektive heiser, el-biler til teknikerne, mer effektiv produksjonslinje og mye mer. Og godt er det, det er ikke tvil om at vi må tenke og utvikle bedre løsninger og endre vaner når det kommer til vår egen fremtid. Men er det en enkel løsning vi overser?

Jeg har hentet inn litt tall fra bransjen og tatt utgangspunkt i de «fire store», samt et «up and coming selskap» som vel egentlig har gjort det om til de «fem store». I Norge blir det brukt rundt 22 570 liter olje til smøring av føringer i året. Skalerer man opp regnestykket til Europa så blir det et forholdsvis større tall, da Europa har om lag 5,95 millioner heiser. Jeg har brukt 5 millioner i regnestykket for å trekke fra heiser som går med ruller og evt. andre løsninger. På årsbasis i Europa brukes det da om lag 2,25 millioner liter olje til smøring av føringer. Det blir 11 250 fat. Det er nok til å fylle et Olympisk svømmebasseng på 50m x 25m med en dybde på 2 meter.

Tanken slo meg da jeg måtte innom lageret for å hente olje for å fylle på oljekoppene til heisene på ruta mi.

Hva er poenget med dette, når det allerede finnes en løsning som eliminerer nødvendigheten av å smøre føringene med olje? Det handler vel først og fremst om pris, i noen tilfeller om overhøyde og i andre tilfeller at ruller rett og slett ikke er sterke nok (for eksempel til store vareheiser). Misforstå meg rett, å eliminere styresko totalt er nok ikke mulig. Det er brukbart og rett og slett nødvendig i flere tilfeller, men der vi kan eliminere det, hvorfor gjør ikke heisselskapene det?

Det finnes mange gode grunner for å kun bruke styreruller på personheiser. Det gir bedre kjørekomfort.

Styreruller på Schindler 5500. Foto: HMF-arkiv.

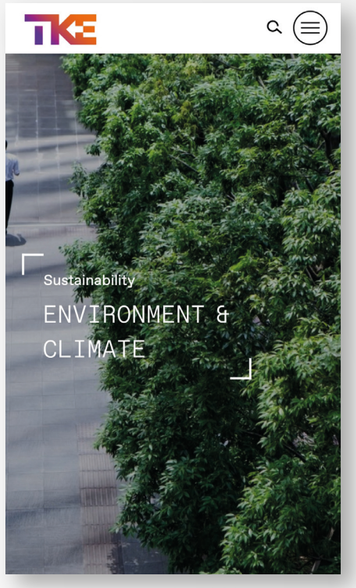

Nettsider til TKE og Mitsubishi.

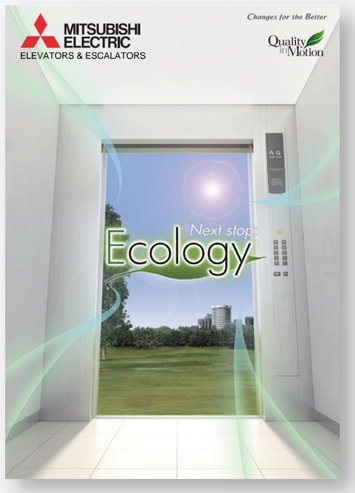

Enklere å holde rent. Det gir et bedre «lokalklima» i sjakta og bygget. Bedre for helsa vår, siden vi ikke vil trenge å håndtere olje i lik grad. Bruker mindre ressurser som absorbentmatter, filler, hansker, rengjøringsmidler og etterfylling olje. Det reduserer nødvendigheten av avfallshåndtering og transport. Omprioritere vår egen tid, vi kan faktisk bruke mer tid på det heistekniske enn å rengjøre

Spørsmålet, som alltid blir; hvem skal ta regninga? Hvor mye er kundene våre villige til å betale for å være miljøvennlige? Hvis heisselskapene kan tilby en retrofit-løsning hvor heiser som går med styresko kan bygges om til styreruller, og alt oljesølet blir rengjort og fjernet en gang for alle – hva skal det koste? Det er et spørsmål jeg ikke kan svare på for øyeblikket, men ønsker å finne svar på.

Jeg tror dette ville hatt en positiv effekt på miljøet, men også vår hverdag. Er det på tide at vi tar denne diskusjonen internt og arbeider mot en løsning? Hvis vi skal være så grønne som det kan se ut som bør vi kanskje også ta dette skrittet og minimalisere bruken av olje.

For meg handler det også om hydraulikkheiser. Er det virkelig nødvendig å ha en vanlig personheis eller medium vareheis av type hydraulikk? De fleste firmaer har gode løsninger på heiser som har meget høy lastekapasitet. For øyeblikket monteres det en 8,7 tonns vareheis i Halden som går på wire, på ruta mi har jeg en 4 500 kg heis som går på wire. Jeg tenker nesten det burde settes et tak på når hydraulikk faktisk er nødvendig og ikke, nå i disse tider da vi har produkter som «løser» problemet med «klineriet». Det er nok mange som er uenige med meg i dette med hydraulikk, og det forstår jeg. Tenk på det, bli kjent med tanken. Finnes det en «bedre» og mer miljøvennlig løsning så bør vi gå for den. Det er et interessant tema å diskutere i hvert fall.

Kjør debatt!

KONTAKTFRIE SPENNINGSTESTERE

De går også under navnet spenningsdetektorer, men jeg kaller dem spenningstestere i denne artikkelen.

MARTIN GRANSETH

Vi har lagt merke til at det benyttes spenningstestere i heisbransjen for å teste om det er spenning før man påbegynner en jobb. Intensjonene er gode, men uheldige da det ikke er en sikker løsning. Det holder med å lese produsentenes egne dokumenter som sier at apparatene ikke skal benyttes til å teste fraværet av strøm.

Jeg har lest meg opp på saken, lært meg hvordan den fungerer, funnet frem professorhatten og tenkte jeg kort skulle fortelle og demonstrerer hvordan spenningstesteren virker og ikke virker. Men her gikk det litt galt, ikke det at den fungerer som en erstatning for multimeteret når vi tenker på sikkerhet, men spenningstesteren oppførte seg ikke i det hele tatt forutsigbart.

Slik den skulle ha fungert er at den fungerer som en kondensator hvor det sitter en liten antenne som blir indusert av strømmen og krever at du er jorden i den andre enden. I hvert fall skulle det være slik i teorien.

Men jeg tok på meg et par 1000V hansker for ikke å gi den jord, men den lyste allikevel. Den lyste faktisk når jeg bare hold den med en hånd, med hanske, noe som oppleves som mystisk.

Jeg tenkte at kanskje den måtte lades ut, eller noe slikt. Ikke det at den lyste når jeg tok den bort fra strømkilden, men man leter etter forklaringer når man ikke vet bedre. Det hjalp ikke, fem minutter senere lyste den fortsatt når jeg holdt tuppen mellom fingrene med 1000V AUS hansker.

Jeg laget mange flere eksempler som forvirret mer enn å gi mening. Jeg testet den ut blant annet på sikringene på en Hydroeliteheis for å teste spenningstesteren. Som dere ser på bildet, så lot jeg spenningstesteren stå løst i F2 i sikringen, og tenkte den ikke skulle virke. Men det gjorde den, selv om jeg ikke hadde gitt den en jord. Jeg løftet den opp og satte den ned igjen – men nå virket den ikke.

Jeg satt spenningstesteren løst i F2 i sikringen, og tenkte den ikke skulle virke. Men det gjorde den, selv om jeg ikke hadde gitt den en jord.

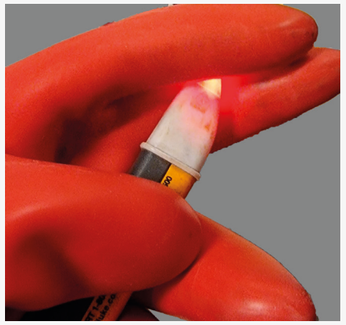

Jeg tok på meg et par 1000V hansker for ikke å gi den jord, men den lyste allikevel.

Ikke er jeg klokere, men det virker som den omtrent halvparten av gangene viste spenning og den andre halvdelen holdt seg avslått.

Så som dere sikkert skjønner, så er jeg ikke så veldig mye klokere. Vi kan bruke den flere ganger så får vi tydeligvis resultatet vi ønsker, men spenningstesteren var altfor ustabil til å brukes. Det eneste som virket som forventet var at den kun virket på vekselstrøm, og av og til når det var spenningsløst, men virket aldri når det var likestrøm i mine tester.

Spenningstesteren har sikkert situasjoner hvor den fungerer som forventet, men ikke bruk den hvis det involverer sikkerheten din. Da er det kun god planlegging og et multimeter som gjelder.

FORBUD MOT LYSRØR

I løpet av neste år blir det et forbud mot flere typer lysrør og sparepærer da disse inneholder svært skadelig kvikksølv. Som kjent er det en ustrakt bruk av lysrør i eldre heiser og i heissjakter.

TOR-ERIK LUNDBERG PIXABAY

Det er EU som har vedtatt å fase ut flere typer lysrør som er vanlige å bruke både hjemme og på arbeidsplasser. Forbudet innebærer ikke at lysrørene eller sparepærene som er i bruk må byttes ut innen 2023, og forhandlere som har importert disse får lov til å selge ut sine lagre. Men de kan ikke kjøpe inn nye etter at forbudet er tredd i kraft.

Det har lenge vært et forbud mot kvikksølv i en rekke elektriske og elektroniske produkter. Kvikksølvholdige lysrør og sparepærer har imidlertid vært unntatt fra forbudet fordi det har manglet alternative lyskilder. Men i dag finnes det gode, kvikksølvfrie alternativer, blant annet LED-lysrør og LED-pærer. Ifølge enkelte produsenter kan noen armaturer lett modifiseres.

FORBUDET OMFATTER DISSE LYSRØRTYPENE

T2-lysrør (februar 2023)
T12-lysrør (februar 2023)
Kompaktlysrør (CFL) (februar 2023)
T5-lysrør (august 2023)
T8-lysrør (august 2023)

HMS-UTVALGET INFORMERER

Uten å ha sett åssen sist innlegg har blitt så gir vi gass for ett nytt innlegg fra HMS utvalget. Etter å ha etterspurt hva vi skal skrive om på de siste møter i utvalget, så kom vi frem til ett tema vi ønsker å opplyse og informere om.

THOMAS BJØRNERUD HMF-ARKIV

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17

Men først vil jeg informere om fremdriften i utvalget. Vi hadde et to dagers fysisk møte på foreninga i uke 44. Dessverre får vi ikke med alle, ett par viktige bidragsytere vil bli savnet, men deltar på teams og hjelper å holde nivået på diskusjonene oppe. Men vi kommer til å savne dem til det sosiale på kvelden. Dette er jo viktig for å bli godt kjent, og for å bygge ett godt samhold i gruppa. Møtene frem til nå er veldig bra vil jeg påstå. Vi er innom det meste av problematikk og utfordringer, og flott å kunne dele på tvers av firmaer og landsdeler.

Og vær snill, meld fra til nærmeste verneombud eller hovedverneombud hvis du har noe på hjerte. Kaffeprat er vanskelig å fange opp med mindre vi deltar. Dette gjelder like mye for service som for montasje. Møter man utfordringer, stopp og innhent hjelp fra noen med kompetanse. Og jeg vil da anbefale en skikkelig rutinert montør, joda det finnes mange gode arbeidsledere. Men de jobber ikke daglige med samme oppgaver som deg. Skriv SJA hvis det er en arbeidsoppgave som avviker fra instrukser eller ved ukjente oppgaver. Kontakt verneombudet eller hovedverneombudet.

Ikke sett deg selv eller kollegaer i fare. Du får ikke betalt for snarveier, men ett godt stykke arbeid. Dette er noe som jeg selv kjenner på i skrivende stund. Jeg bytta noe deler og testa dem ikke riktig, noe som ga brudd på sikkerhet som kunne satt kollegaer i fare. Det er ingen god følelse. Bare tenk hvis noen skulle skade seg på grunn av en feil man har gjort, prøver ikke å dramatisere dette ekstra, men i verste fall død.

VÅR SJAKT

Etter flere runder i møter med utvalget, hvor vi har fortalt om noen av våre fokusområder og hva vi kaller dem, kun for å gi det ett samlet navn, så kom vi frem til at «VÅR SJAKT» prosjektet skulle bli hovedtema for vernekonferansen i 2023. Vi kommer til å lage litt t-skjorter og forsøke å skape litt skikkelig blest rundt dette temaet. Vi ønsker å få frem mest mulig av hva det innebærer, og hvor mye hjelp man kan få av vernetjenesten. Hvor mye hjelpemidler, tiltaksutstyr, montasje utstyr og alt annet som kan både hjelpe og sikre hverdagen for alle som jobber i sjaktene våre. Ikke alle tiltaksutstyr er tidsbesparende eller populære. Men de gjør arbeidsdagen bedre. Og kan være ett steg frem til ett annet tiltak.

Vibrasjon og kvartstiltak kan gi oss ett bransjekrav som ankerskinner i fremtiden? Er lov å håpe. Vi må i hvert fall forsøke og da kan det ofte begynne i det små. Prosjektet handler like mye om å få andre arbeidsgrupper til å skjønne at det er «VÅR SJAKT». At det jobber mennesker inne i der, som kan bli skadet ved at folk jobber på sjaktene, mot sjaktene, borrer hull, flytter sjaktsperringene, bruker heisene som er under montering når vi ikke er der etter arbeidstid. Ja det finnes nesten ikke grenser for hva vi får tilbakemeldinger på eller som vi har oppdaget på vernerunder, som blir gjort rundtomkring i forbindelse med sjakta. Eneste jeg veit er at vi har levd på litt flaks de siste årene ved at vi ikke har fått flere og mere alvorlige ulykker i sjakta. Som tidligere nevnt så trenger vi tilbakemeldinger for å kunne jobbe effektiv og for å få utfordringene opp og frem.

Vi begynner å få en veldig fin kultur i Kone, og sikkert flere andre firmaer, men vi kan bli så mye bedre. Her også, ikke utsett dere for unødvendig fare på grunn av tidspress, stress eller akkord. Lønna blir vesentlig dårligere hvis man skader seg for livet, eller man gjør noen brudd som forsikringa ikke dekker og man kan bli personlig ansvarlig, og/eller ende opp med bøter.

MAKE BRAKKA GREAT AGAIN

Vi lagde ett annet litt flåsete navn på ett fokus område som vi nå har sydd litt inn i «VÅR SJAKT». «MAKE BRAKKA GREAT AGAIN», flåsete, men som trenger like mye fokus. Her er det langt mellom bra og dårlig. Og det blir aaaaalt for ofte bare godtatt de forholdene man får. Hos oss kan montører velge å sitte og spise lunsj i verktøybrakka, kanskje skifte der også. (Har gjort det selv). Eller skifter hjemme å kjøre til og fra anlegget i sin egen eller firmaets bil. Ikke å anbefale etter siste års målinger av kvarts innhold i betongen det borres i.

Om du ikke syns det er så farlig for din del, så kan det være veldig farlig for familien. Kanskje du har noen små barn, kanskje de utvikler unødvendig astma? Eller andre luftveis

Skift på byggeplassen, så du ikke tar med deg helsefarlig byggstøv hjem. Her er Teodor Kirkenær (Schindler) i gang med en støvmåling på en byggeplass. Støvmåler er festet over venstre skulder.

Vi må se til at vi får spise, skifte og sanitærforhold som er i henhold til forskriften og Overenskomsten.

En ikke så ukjent sikkerhetsrisiko ved service er usikker adkomst til maskinrommet.

SYDÖSTRAN

TORSDAG 2 NOV. 2017 DAGENS NAMN: TOBIAS

LUNCH GUIDEN · EVENEMANGSKALENDERN blekinge.guide

MENY · NYHETSDYGNET · TIPSA OSS · E-TIDNINGEN · KONTAKTA OSS · BLEKINGESPORT

KARLSKRONA

Klämdes till döds i hiss – kollegan i chock

Karlskrona 28 februari 2017, uppdaterad 1 mars 2017

2 bilder

Hissen spärrades av så fort räddningsinsatsen var slutförd. FOTO: MATHS OLSSON

En hissmontör klämdes i morse till döds vid en arbetsolycka i drift- och serviceförvaltningens lokaler på Oscarsvärn. En kollega till honom chockade samtidigt svårt

VECKANS MEST LÄSTA

1. Karlskrona har fått en ny silhuet
2. Bonde-kärleken är redan slut
3. De tar över driften av arenan eft
4. Mordhot i affärsmannens kölva
5. Affärsmannen anhållen i sin frå

STANNA I SO tillsammans med Sydöstran

Nu även söndagar

Ikke sett deg selv eller kollegaer i fare. Du får ikke betalt for snarveier, men ett godt stykke arbeid. Skjermdump fra Sydöstran etter en dødsulykke i Sverige i 2017.

sykdommer? Målet er at vi skal få brakka slik det er krav om, og ja, da må det «fightes» litt.

Det er flere arbeidsgrupper som ønsker dette, og det er flere byggpatruljer som vi kan hjelpe ved å tipse dem om dårlige plasser. Verneombud kan aktiviseres, ønsker ikke det lokale verneombudet, av diverse grunner, så ta det til hovedverneombudet. Så tar vi det videre og må stille opp. Vi tipser videre til lokale byggpatruljer, og videre til Arbeidstilsynet der vi føler det trengs. Her har vi gode erfaringer. Og selv om de ikke kommer og man kanskje ikke føler det hjelper, så blir tipset lagret. Opp mot aktørene som bryter lovene. Og nok samlet der, så blir det action. (får man i hvert fall håpe). Men uansett så har verneombud stengevedtak i sin makt også. Og om man ikke vil bruke den, så kan man hvert fall nekte å jobbe på steder det ikke er klart. Montøren selv har også egen rett til å stanse sitt arbeid ved at arbeidet man skal utføre eller omgivelsene kan sette seg i unødvendig fare. Pakk sammen, send verneombudet dit. Få dialog mellom arbeidsleder og byggherre og forklar hva som må på plass. En makt som heisfirmaene bruker altfor lite. Man skulle hatt muligheten da å kunne si til byggherre, at enten kommer vi eller Arbeidstilsynet. Kan de velge. Dette er kanskje litt langt inn i en perfekt verden, men man må kunne drømme og ha mål.

KONTAKT OSS

Så nok en gang anbefaler jeg alle til å bruke verneombudene mere aktivt, først og fremst bør firmaer og avdelinger velge aktive verneombud, ellers hjelper det jo lite. Vi i HMS-utvalget hjelper mere enn gjerne til. Vi har delt inn Norge i fire regioner. Østlandet har jeg, Thomas Bjørnerud (mobil 908 59 822) ansvar for. Vestlandet er det Kristoffer Hollås som har ansvar for. Sørlandet har Håkon Bauge ansvar for. Nord-Norge er Vegard Bakken Johnsen sitt felt.

Slik har vi gjort det for å øke aktivitet, få inn mere info og samtidig få mere samhold. Så skulle man være usikker og kanskje ikke få den hjelpen man trenger av sin egen bedrift eller verneombud, så ta kontakt med en av oss. Vi hjelper mere enn gjerne.

Vær stolt, trygg og ha med deg hodet på jobb. Hver dag, det er ett langt arbeidsliv. De fleste ønsker litt kropp og sinn til man skal nyte late pensjonist dager!

Det er desverre ikke uvanlig at rekkverket fjernes i trappeløpet på en byggeplass. Da skal man avbryte arbeidet dersom dette er innenfor vårt arbeidsområde.

PÅMELDING TIL KURS 2023

MARTIN GRANSETH

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17

Hei og takk for 2022. Da er vi straks inne i 2023 og forhåpentligvis inn i det første normalåret siden 2019.

Dere kan nå melde dere på ukeskurs for 2023, følg QR-koden eller gå til hjemmesiden vår på www.heisutdanning.no og finn «klikke her for påmelding til ukeskurs». Her finner dere påmeldingsskjema hvor dere kan velge kursuke for 2023. Fyll inn med navn, epost, telefonnummer, firma og kontaktinformasjon til avdelingsleder. Eventuelt er vi også tilgjengelige på telefon: 22 79 35 10.

Dere vil få påminnelser om kurset også i forkant av kurset hvis det blir litt utpå året og det har havnet utenfor hukommelsen og kalenderen.

I vinter blir det også FSE kurs, denne gangen i fysisk utgave for alle sammen. Og også her vil alle som er påmeldt få en påmelding i forkant av kurset. Vi sees i 2023. Hilsen alle oss på Heisbransjens Utdanningssenter.

Scan QR-koden med mobilen din og følg linken for å melde deg på kurs!

HEISMONTØREN FOR 17 ÅR SIDEN

Kampen mot sosialdumping er ikke over – den akselerer for hver dag!

Av: Rune Larsen (daværende leder i HMF)
Heismontøren nummer 1 – 2005

Tvungen lønnsnemnd, som følge av en bønn fra NHO til Dagfinn Høybråten, førte til en rar situasjon for tariffoppgjøret 2004. Det er fortsatt stor og tett trafikk på foreningskontoret, kampen mot sosial dumping, endringer i arbeidsmiljøloven, forsøk på endring av folketrygden og kontakten med alle andre i fagbevegelsen fortsetter.

KRAVET VÅRT fikk så enorm allmenn støtte, at vi kunne gjennomføre et enormt press for at norske lønns og arbeidsbetingelser skulle ligge til grunn for arbeid i Norge – altså nei til sosial dumping. Det har vært et enormt press fra foreninga siden slutten av august. Vi merket at NHO og HLF tydde til de merkeligste midler for å tåkelegge situasjonen, og det har vi vunnet mye på. Ikke minst har foreninga og kravet vårt fått stor oppslutning grunnet uttalelser fra Telfo, som er organisasjonsledelsen for våre arbeidsgivere i heis.

Vi merker oss også at kravet om å få bukt med sosial dumping foregår i flere land, og denne alliansen bygger vi nå broer til. Kravet vårt har også fått bra medieoppslag, selv om vi hadde ønsket et større omfang her. Men etter Telfo/Hlf's siste lockout på dette kravet, så blomstrer nå engasjementet og forståelsen.

Det aller beste å merke seg i denne konflikten er våre egne rekker! Medlemmene har ikke på et eneste tidspunkt vist annet enn "bulldoser signaler" framover. Og dette viser en enorm styrke og forståelse for dette egentlige selvfølgelige kravet. Og når vi i tillegg merker og får tilbakemeldinger så massivt som vi har fått, ja så gir det ekstra tilførsel av kampvilje. Heismontørenes Fagforening har høstet stor respekt og anerkjennelse for denne kampen, og for å stå løpet ut, men ble avbrutt av bønnen fra NHO til Dagfinn Høybråten og dette har skapt enorme reaksjoner i fagbevegelsen.

Flere og flere støttet opp om kravet og innholdet i streiken. Derfor måtte NHO tåkelegge situasjonen best mulig, men vi skal bidra til klarhet for allmennheten slik at NHO til slutt må gispe etter luft!

FRA SJAKTA

PER-ERIK SAGSTAD PRIVAT

Navn: Markus Markmanrud
Alder: 25 år
Bosted: Osterøy
Klubb: Kone

Markus Markmanrud er ein livleg kar som kan meir enn å berre bygge heis. Før han takka ja til å bli intervjua i Heismontøren hadde han berre eit atterhald; da skulle gjerast på nynorsk!

Markus Markmannrud, Kone.

Kvifor byrja du i heisfaget?
«Eg syntes da verka interessant og varierande. Likte spesielt at det var so mykje mekanisk arbeid, då det var noko eg syns dei andre elektrofaga mangla. Òg det trigga meg litt at læraren vår sa at det ikkje var vits å søkje då det var umogleg å få læreplass»

Kva liker du best med jobben?
«Det er som sagt variasjonen i faget, og det at ein i ei lita avdeling i eitt stort distrikt får moglegheita til å reise ein del. Men det aller kjekkaste er dei gode kollegaene ein får jobbe med kvar dag og dei flotte kameratane i HMF»

Kva for verv har du eller har du hatt?
«Eg har vore Ungdomsrepresentant i HMF-Bergen, sit no i ungdomsutvalet til EL og IT Vestland, sit i fagleg utval i HMF, verneombud i KONE-Bergen og så sit eg i akkordutvalet i KONE.»

Kva gjorde deg engasjert i fagforeningsarbeid?
«Den imponerande kampkrafta HMF har klart å oppretthalde i alle år og det ekstremt gode samhaldet som har blitt til her i foreninga i Bergen! Mitt første verv fekk eg forøvrig med 2 i promille på ein EL og IT-fest, dagen etterpå satt eg i ungdomsutvalet.»

Kva trur du er dei største utfordringane for faget vårt i framtida?
«Eg trur det blir å halde på seriøsiteten i faget. Me merker allereie ein aukande trend med innleige av ufaglærte og stadig bedrifter som tøyer regelverket. Men eg trur me klarer å vinne den kampen og!»

Korleis skal vi halde ungdomane engasjerte i fagforeninga?
«Lære dei historia til foreninga og vise dei at fagforeningsarbeid er både nyttig og gøy!»

Kor finn vi deg helst når du ikkje er i sjakta?
«Tja litt over alt eigentleg. På Osterøy (Heimstaden), i garasjen, i klatreveggen eller bak eit trekkspel.»

Kven kunne du tenka deg i bli sitjande fast i heisen med?
«Putin (hadde tatt han i nevekamp).»

Returadresse: Heismontørenes fagforening, Østre Aker vei 24, 0581 OSLO

Verv i Heismontørenes Fagforening per 01.12.22

VERV	PERIODE	NAVN	TLF	E-POST
Styre				
Leder	2022-2024	Markus Hansen	469 13 040	leder@heis.no
Nestleder	2022-2024	Rune Larsen	951 91 555	rune.larsen@heis.no
Nestleder	2021-2023	Kristoffer Syvertsen	940 52 678	cristoffersyvertsen@hotmail.com
Sekretær	2021-2023	David Coron-Andersen	480 06 131	davidcoron@msn.com
Kasserer	2021-2023	Thomas Johansen	959 82 361	kasserer@heis.no
Studieleder	2022-2024	Erik Tenden	414 98 209	eriktenden@hotmail.com
1. Styremedlem	2022-2024	Stian Andersson	959 86 222	stian.andersson81@gmail.com
2. Styremedlem	2021-2023	Thomas Skoglund	922 30 888	thomas.skoglund@otisklubben.no
3. Styremedlem	2022-2024	Kristian Håkonsen	921 52 154	kristian.haakonsen@gmail.com
4. Styremedlem	2021-2023	Bård Navrud	905 57 919	baardnav@hotmail.com
5. Styremedlem	2022-2024	Tor-Erik Lundberg	951 91 560	torerl@online.no
6. Styremedlem	2021-2023	Alexander Jordnes	959 82 334	ajordnes@heis.no
Lærlingrepresentant	2022-2023	Anders Hjorthøy	940 38 988	anders@hjorthoy.com
1. Distriktsrepresentant	2022-2024	Håkon Bauge	959 82 339	h_bauge@hotmail.com
1. Distriktsrepresentant vara	2021-2023	Åsmund Idland	971 88 059	Idland_@hotmail.com
2. Distriktsrepresentant	2021-2023	Lasse Evjen	959 86 244	lasseev@hotmail.com
2. Distriktsrepresentant vara	2022-2024	Edmund Berget	930 45 646	edmund.berget@gmail.com
3. Distriktsrepresentant	2022-2024	Trond Polden	415 60 675	75polden@gmail.com
3. Distriktsrepresentant vara	2021-2023	Jørn Inge Tvedt	480 34 198	jit81bergen@gmail.com
4. Distriktsrepresentant	2021-2023	Bjørn Magnus Aspevold	909 54 660	bm_aspevold@hotmail.com
4. Distriktsrepresentant vara	2021-2023	Ørjan Magnus Nilsen	992 47 718	orjan.nilsen@hotmail.com
Andre oppgaver				
HMS-ansvarlig	2022-2024	Thomas Bjørnerud	908 59 822	thomas.bamserud@gmail.com
Lærlingansvarlig	2021-2023	Lars Erik Mørch	468 21 905	larse.mp@gmail.com
Redaktør	2022-2024	Tor-Erik Lundberg	951 91 560	redaksjonen@heis.no
Kontrollkomite	2022-2024	Rune Foshaug	951 91 562	rf@live.no
Kontrollkomite	2021-2023	Stian Pedersen	959 08 344	baanrud@gmail.com
Studieutvalg	2022-2024	Erik Tenden	414 98 209	eriktenden@hotmail.com
Org. sekretær	Ansatt	Erik Eikedalen	472 30 599	eikedalen@heis.no
Regnskap	Ansatt	Bjørn Tore Egeberg		bjorn.tore@heis.no
Avdelinger				
Bergen	22-24	Trond Polden	415 60 675	75polden@gmail.com
Drammen	22-23	Tommy Rud	997 31 430	tommy.ruud@me.com
Hedmark/Oppland	22-24	Christer Olsen	924 91 97	christer.olsen@kone.com
Haugesund	22-24			
Agder	21-23	Tor Helge Reber	915 63 130	threber@frisurf.no
Møre og Romsdal	21-23	Erlend Andberg	911 51 662	erlend.a@hotmail.com
Trondheim	21-23	Lasse Evjen	959 86 244	lasseev@hotmail.com
Tromsø	22-24	Peder Fjellstad	959 74 285	pefjellstad@hotmail.com
Nordland	22-24	Bjørn Magnus Aspevold	909 54 660	bm_aspevold@hotmail.com
Stavanger	22-24	Vegard Olimstad	453 94 780	VegardOlimstad@hotmail.com
Vestfold/Telemark	22-24	Stian Næss	993 25 650	stian3011@hotmail.com
Østfold	22-24	Frank Sig Hansen	932 05 222	frahan53@gmail.com
Klubber				
Uniheis	Oslo	Jørgen Marius Jensen	982 30 873	jorgen@uniheis.no
HBU	Oslo	Martin Granseth	481 03 378	martin@heisutdanning.no
Alimak	Bergen	Glen Petter Krohn	936 21 857	alimakklubben@gmail.com
Heis1/Orona	Tromsø	Aleksander Fjelde	900 52 178	alexander.fjelde@heis1.no
KONE	Hovedtill.	Bård Navrud	905 57 919	baardnav@hotmail.com
Orona	Hovedtill.	Kristian Håkonsen	92152154	khaakonsen@orona.no
Otis	Hovedtill.	Thomas Skoglund	922 30 888	thomas.skoglund@otisklubben.no
Schindler	Hovetill.	Alexander Jordnes	959 82 334	ajordnes@heis.no
Schindler	Oslo	Tor-Erik Lundberg	951 91 560	torerl@online.no
TKE	Hovedtill.	Stian Andersson	959 86 222	stian.andersson81@gmail.com
TKE	Stavanger	Thore Håland	918 76 323	thore-h@online.no
TKE	Bergen	Kim Thomassen	959 86 266	kfthomassen@gmail.com

Avdeling	Adresse	Telefon	E-post
Oslo	Østre Aker vei 24, 0581 Oslo	22 17 45 50	foreninga@heis.no
Bergen	Kalfarv. 71, 5018 Bergen		75polden@gmail.com
Stavanger	Lagårdsvei 124, 4011 Stavanger		vegardolimstad@hotmail.com

www.heis.no

Feil på lista rapporteres til foreninga@heis.no, ev. 22 17 45 50